

Innst. 214 S

(2015–2016)

Innstilling til Stortinget fra næringskomiteen

Prop. 52 S (2015–2016)

Innstilling fra næringskomiteen om Endringer i statsbudsjettet 2016 under Nærings- og fiskeridepartementet (Store Norske Spitsbergen Kulkompani AS – rammer for kullvirksomheten)

Til Stortinget

1. Sammendrag

1.1 Hovedinnholdet i proposisjonen

Store Norske Spitsbergen Kulkompani AS (SNSK) driver kullgruvevirksomhet på Svalbard gjennom det heleide datterselskapet Store Norske Spitsbergen Grubekompani AS (SNSG).

Konsernet er i en krevende situasjon. Styret vedtok i desember 2014 å redusere kulldriften til et minimumsnivå som følge av vedvarende lave kullpriser og en krevende økonomisk situasjon. I dag foregår kulldriften i Svea Nord (seks mil sør for Longyearbyen) og i Gruve 7 (som ligger utenfor Longyearbyen). Lunckefjellgruven (som ligger nordøst for Svea) skulle etter forretningsplanen være i produksjon nå, men denne er innstilt. Konsernet hadde 206 ansatte ved utløpet av 2015, men gjennomfører nå en nedbemanningprosess.

Arbeidsplassene knyttet til konsernets kullgruve-drift har i mange år bidratt vesentlig til stabil, helårlig norsk aktivitet og bosetting på Svalbard. Selskapet har et ressursgrunnlag som kan gi mulighet for forretningsmessig kulldrift på Svalbard i flere år fremover dersom markedssituasjonen bedres vesentlig. Foruten kullvirksomheten, arbeider konsernet med boligvirksomhet i Longyearbyen og arktisk logistikk.

Departementet la i Prop. 118 S (2014–2015) Endringer i statsbudsjettet 2015 under Nærings- og fiskeridepartementet (Store Norske Spitsbergen Kul-

kompani AS – eiendommer og gruvedrift) frem forslag om å kjøpe eiendom fra SNSK og styrke likviditeten i SNSG. Stortinget sluttet seg til dette, jf. Innst. 343 S (2014–2015). SNSG ble tilført 295 mill. kroner ved at staten kjøpte grunneiendommer og infrastruktur av konsernet. Videre ble 205 mill. kroner bevilget som ansvarlig lån fra staten til SNSK. Midlene ble stilt til disposisjon for drift i SNSG. Stortinget sluttet seg også til departementets forslag om å innløse resterende aksjeeiere i SNSK. Hensikten med dette var å kunne gi staten som eier økt fleksibilitet i den videre utviklingen av konsernet. Staten, ved Nærings- og fiskeridepartementet, ble eier av alle aksjene i SNSK 15. juni 2015.

Bakgrunnen for Prop. 118 S (2014–2015) var en henvendelse fra styret om kapitalbidrag som følge av svake kullpriser, store tap på valutasikringsavtaler og svake markedsutsikter for kull.

Selskapet har i ettertid gjennomført store og krevende kostnadsreduksjoner. Det står likevel nå i en situasjon der markedspremissene etter styrets vurdering er så krevende at videre oppfaring i Lunckefjell, på kort sikt, er urealistisk sett fra et bedriftsøkonomisk ståsted.

Selskapet har utarbeidet en ny forretningsplan. På bakgrunn av denne har styret gått i dialog med staten som eier om hvordan statens mål med eierskapet i SNSK kan ivaretas. I forretningsplanen fremgår det driftsalternativer fra og med 2017 og forberedende aktiviteter i 2016. Styret foreslår å utvide driften i Gruve 7 til to skift og å stille gruveaktivitetene i Svea og Lunckefjell i bero (driftshvile). Den foreslåtte driftshvilen innebærer å konservere gruvene og driftsmidler slik at eventuell fremtidig oppfaring og produksjon i Lunckefjell kan gjennomføres. Styret foreslår en driftshvileperiode på inntil tre år, 1. januar 2017–31. desember 2019, med forberedende aktiviteter i 2016. Perioden reflekterer styrets syn på

hvor lenge det er realistisk å ha driftshvile uten at tilstanden i gruvene forringes for mye. Slik driftshvile krever finansiering fra eier. I 2016 vil det i henhold til forretningsplanen foregå produksjon frem til og med april og deretter utskipping av kull og forberedelser til innføring av driftshvile og iverksettelse av to skift i Gruve 7.

Det er flere hensyn bak statens eierskap i SNSK. Etter en helhetsvurdering, hvor hensynet til opprettholdelse og videreutvikling av samfunnet i Longyearbyen på en måte som understøtter de overordnede målene i norsk svalbardpolitikk veier tungt, foreslår regjeringen at staten som eier bidrar med kapital til å legge til rette for driftshvile i Svea og Lunckefjell og til at driften i Gruve 7 ved Longyearbyen videreføres og utvides til to skift, i tråd med forretningsplanen.

Videre drift i Gruve 7 vil bidra til fortsatt leveranse derfra av kull til kraftverket i Longyearbyen i en tiårsperiode. Driftshvile i Svea og Lunckefjell vil legge til rette for at noe aktivitet i Svea kan opprettholdes i en krevende omstillingsperiode for Longyearbyen og gi muligheter for eventuell oppstart av gruvedrift i Lunckefjell i løpet av en periode på inntil tre år, dersom kullprisene, på tross av krevende markedsutsikter, øker vesentlig i denne perioden.

Videre drift i Gruve 7 og driftshvile som beskrevet over forutsetter at konsernets egenkapital og likviditet styrkes. Departementet foreslår at SNSK i 2016 tilføres ny egenkapital til investeringer, arbeidskapital og andre aktiviteter for å planlegge for driftshvile i Svea og Lunckefjell og iverksette to skift i Gruve 7, samt til delvis dekning av konsernets usikrede pensjonsforpliktelser i driftshvileperioden.

Med bakgrunn i ovennevnte foreslår departementet at det i statsbudsjettet for 2016 bevilges 112 mill. kroner over kap. 950 post 95, som tilføres som ny egenkapital i SNSK. Likviditeten som foreslås stilt til rådighet for SNSG må betraktes som risikokapital. Det foreslås derfor å bevilge avsetning til eventuelle fremtidige tap tilsvarende egenkapitalinnskuddets størrelse.

For å styrke soliditeten til SNSK foreslår departementet også at det ansvarlige lånet som omtalt over, på 205 mill. kroner, med tillegg av renter, konverteres til egenkapital i SNSK i 2016.

For å kunne videreføre drift i Gruve 7 og gjennomføre driftshvile i Svea og Lunckefjell vil SNSK-konsernet ved utløpet av 2016 ha behov for ytterligere likviditet, bl.a. for å kunne betjene fordringer SNSG har på morselskapet og eksterne kreditorers krav mot SNSG, som vil avhenge av den økonomiske utviklingen i selskapet i 2016. Alternativet til å tilføre slik kapital kan innebære konkurs i gruveselskapet. I tillegg forutsetter en iverksettelse av driftshvile i Svea og Lunckefjell, med dagens markedsutsikter

og forventninger, en årlig bevilgning på 144 mill. kroner i inntil tre år fra og med 2017. Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget om dette, bl.a. basert på den videre markedsutviklingen. Regjeringen vil også komme tilbake til Stortinget dersom det blir aktuelt å gjenoppta driften innenfor driftshvileperioden.

Departementet vil vurdere alternative løsninger og de strukturelle rammene for konsernets videre virksomhet, herunder også alternative løsninger for eventuell videreføring av virksomhet i Svea og Lunckefjell, og vil ha en dialog med styret om dette.

Ved en eventuell avvikling av gruvevirksomheten har SNSG oppryddingsplikt i henhold til tillatelsene, og det er stilt krav om sikkerhetsstillelse fra selskapet for slike kostnader for Lunckefjell. Omfanget av oppryddingskostnadene er imidlertid usikre, og avsatte midler synes ikke å være tilstrekkelig for samlede forventede oppryddingskostnader. Oppryddingskostnader kan også påløpe når produksjonen i Svea og Lunckefjell midlertidig opphører. Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget om dette, dersom det skulle bli en aktuell problemstilling som krever kapital.

For bedre å reflektere de ulike hensynene staten har som eier i SNSK, vil regjeringen endre kategoriseringen av statens eierskap i selskapet. Regjeringen vil flytte SNSK fra kategori 3 – forretningsmessige mål og spesifikt definerte mål, til kategori 4 – sektorpolitiske mål. Dagens rammer for eierstyringen av selskapet ut over dette videreføres, og det stilles krav om effektiv drift.

Situasjonen rundt SNSK-konsernet understreker behovet for omstilling av svalbardsamfunnet. Regjeringen tar en aktiv rolle i dette. Etter forslag fra regjeringen har Stortinget allerede bevilget 50 mill. kroner til arbeidsplasser og omstilling i Longyearbyen over statsbudsjettet 2015. Regjeringen vil også fremme en egen stortingsmelding om Svalbard. Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget dersom det blir aktuelt å tilføre SNSK midler til å gjennomføre nye prosjekter.

1.2 Økonomiske og administrative konsekvenser

Departementets forslag innebærer at det i statsbudsjettet for 2016 bevilges 112 mill. kroner i ny egenkapital til SNSK over kap. 950 post 95. Dette skal bidra til et finansielt grunnlag for videre drift i Gruve 7 med to skift og gjennomføring av forberedende aktiviteter for driftshvile i Svea og Lunckefjell i inntil tre år fra 2017.

Midlene vil benyttes til å finansiere investeringer, arbeidskapital og andre aktiviteter for å planlegge for driftshvile i Svea og Lunckefjell, iverksettelse av to skift i, og videreføring av, Gruve 7 samt dekning av usikrede pensjonsforpliktelser i SNSK-konsernet i driftshvileperioden.

Regjeringen er innforstått med at det er stor usikkerhet knyttet til den forretningsmessige utviklingen i SNSG og SNSK-konsernet, herunder lav sannsynlighet for at det blir forretningsmessig rasjonelt å starte opp igjen produksjonen i Svea og Lunckefjell i den aktuelle treårsperioden. Likviditeten som stilles til rådighet for SNSG må derfor betraktes som risikokapital med høy risiko for at den går tapt. Risikoen håndteres budsjettmessig ved at det foreslås å bevilge avsetning til eventuelle fremtidige tap tilsvarende egenkapitalinnskuddets størrelse. Bevilgningen til avsetning til tap vil bli utgiftsført i 2016 og aktivert som en avsetning i kapitalregnskapet. Dersom det skulle bli aktuelt å starte opp kullvirksomheten i Svea og Lunckefjell innenfor driftshvileperioden, vil departementet komme tilbake til Stortinget.

Departementet fremmer i tillegg forslag om å konvertere det ansvarlige lånet på 205 mill. kroner til egenkapital i SNSK. På grunn av betydelig risiko ble det utgiftsført en tapsavsetning på hele lånet da det ble bevilget i statsbudsjettet for 2015 og aktivert som avsetning i kapitalregnskapet for 2015. Ved konvertering må tapsavsetningen knyttet til lånet i stedet knyttes til egenkapitalen.

Rentene på lånet foreslås også omgjort til egenkapital. Departementet foreslår konvertering 1. april 2016. Totalt beløper rentene seg da til 26 mill. kroner. Budsjettmessig vil rentene på lånet være en inntekt på statsbudsjettet i 2016, som igjen ytes som egenkapitalinnskudd med tilhørende utgiftsføring og aktivering av tapsavsetning. Departementet foreslår også en fullmakt til å føre renter som påløper ut over 1. april på samme måte uten bevilgning, i tilfelle konverteringstidspunktet skulle forskyves.

Ovennevnte bevilgninger dekker ikke det likviditetsbehovet SNSK-konsernet vil ha ved utløpet av 2016 bl.a. for å kunne betjene fordringer SNSG har på morselskapet, og eksterne kreditorers krav mot SNSG, som vil avhenge av den økonomiske utviklingen i selskapet i 2016. Dersom dette behovet ikke kan dekkes, kan alternativet bli konkurs i gruveselskapet.

Utvidelse til to skift i Gruve 7 vil medføre økt belastning på infrastruktur i Longyearbyen.

Iverksettelse av driftshvile i Svea og Lunckefjell forutsetter med dagens anslag en årlig bevilgning på om lag 144 mill. kroner i statsbudsjettene i inntil tre år fra og med 2017. Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget om dette, bl.a. basert på den videre markedsutviklingen. Regjeringen vil også komme tilbake til Stortinget dersom det skulle bli aktuelt innenfor driftshvileperioden å gjenoppta driften.

Ved en eventuell avvikling av gruvevirksomheten har SNSG oppryddingsplikt i henhold til tillatelsene, og det er stilt krav om sikkerhetsstillelse fra selskapet for slike kostnader for Lunckefjell. Omfanget

av oppryddingskostnadene er imidlertid usikre, og avsatte midler synes ikke tilstrekkelig for samlede forventede oppryddingskostnader. Oppryddingskostnader kan også påløpe når produksjonen i Svea og Lunckefjell midlertidig opphører. Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget om dette, dersom det skulle bli en aktuell problemstilling som krever kapital.

2. Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Ingrid Heggø, Odd Omland, Knut Storberget og Tove-Lise Torve, fra Høyre, Frank Bakke-Jensen, Ingunn Foss, Gunnar Gundersen og Ove Trellevik, fra Fremskrittspartiet, Sivert Haugen Bjørnstad, Oskar J. Grimstad og Morten Ørsal Johansen, fra Kristelig Folkeparti, Line Henriette Hjemdal, fra Senterpartiet, lederen Geir Pollestad, fra Venstre, Pål Farstad, og fra Sosialistisk Venstreparti, Siv Elin Hansen, ber regjeringen i den varslede Svalbardmeldingen beskrive retninger for hvordan samfunnet i Longyearbyen kan utvikles gitt den usikkerhet som er for videre kulldrift.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmet fra Sosialistisk Venstreparti, viser for øvrig til proposisjonen og slutter seg til regjeringens vurderinger og forslag til vedtak.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til behandlingen av Prop. 118 S (2014–2015), der Stortinget, mot stemmene til Sosialistisk Venstreparti, vedtok store bevilgninger til fortsatt miljøfiendtlig gruvedrift på Svalbard, i stedet for å bruke ressursene på utvikling av annen næring og aktivitet med fremtiden for seg. Dette medlem noterer at regjeringen igjen ber om økte bevilgninger til formål som også denne gang vanskelig kan oppfattes å ha en annen grunnleggende målsetning enn fortsatt klimaskadelig gruvevirksomhet på Svalbard.

Dette medlem viser videre til Innst. 290 S (2014–2015), der en samlet komité gikk inn for å stanse videre investeringer i kull fra Statens pensjonsfond utland (SPU). Dette medlem understreker at den eneste naturlige utviklingen i oppfølgingen av denne klare og viktige enigheten er å legge grunnlaget for en kullfri fremtid for Svalbard-samfunnet. På denne bakgrunn kan dette medlem ikke støtte ytterligere bruk av fellesskapets penger på tiltak som forlenger kullaktiviteten på Svalbard.

3. Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av samtlige av komiteens medlemmer unntatt medlemmet fra Sosialistisk Venstreparti.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til proposisjonen og råår Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

I

I statsbudsjettet for 2016 gjøres følgende endringer:

Kap.	Post	Formål	Kroner
950		Forvaltning av statlig eierskap	
	51 (Ny)	Tapsavsetning, egenkapitalinnskudd til Store Norske Spitsbergen Kulkompani AS, bevilges med	138 000 000
	95 (Ny)	Egenkapitalinnskudd til Store Norske Spitsbergen Kulkompani AS, bevilges med	138 000 000
5612		Renter fra Store Norske Spitsbergen Kulkompani AS	
	81 (Ny)	Renter av ansvarlig lån, bevilges med	26 000 000

II

Stortinget samtykker til at Nærings- og fiskeridepartementet i 2016 kan konvertere ansvarlig lån på 205 mill. kroner til egenkapital i Store Norske Spitsbergen Kulkompani AS. Tapsavsetning, ansvarlig lån, 205 mill. kroner, konverteres til tapsavsetning, egenkapitalinnskudd.

tebeløp av ansvarlig lån til Store Norske Spitsbergen Kulkompani AS som påløper etter 1. april 2016 uten bevilgning på kap. 5612 Renter fra Store Norske Spitsbergen Kulkompani AS, post 81 Renter av ansvarlig lån. Samme beløp føres på kap. 950 Forvaltning av statlig eierskap, post 95 Egenkapitalinnskudd til Store Norske Spitsbergen Kulkompani AS og kap. 950 Forvaltning av statlig eierskap, post 51 Tapsavsetning egenkapitalinnskudd til Store Norske Spitsbergen Kulkompani AS.

III

Stortinget samtykker til at Nærings- og fiskeridepartementet i 2016 kan inntektsføre et eventuelt ren-

Oslo, i næringskomiteen, den 17. mars 2016

Geir Pollestad

leder og ordfører